

ابهام راهبردی هسته‌ای؟

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

بعد از تجاوزات ۱۲اروزه، برخی با این هدف که غرب و اسرائیل را وادار به اجتناب از تجاوزات بیشتر و تن‌دادن به مذاکره و دادن امتیاز به ایران کنند، از «راهبرد ابهام هسته‌ای» سخن می‌گویند. ابهام هسته‌ای به معنی اعمال عدم شفافیت درباره هدف برنامه هسته‌ای، نمایش ضمنی و تلویحی توانایی تسلیحاتی غیرمتعارف بدون آزمایش و ایجاد توازن بین اقدامات تحریک‌آمیز و خویشتن‌داری است، ایجاد شک در دشمن درباره ظرفیت باقی‌مانده هسته‌ای ایران و انتشار مدیریت‌شده اطلاعات درباره خسارات وارده بر تأسیسات هسته‌ای از تاکتیک‌های پیشنه‌ادی برای پیشبرد راهبرد ابهام است. به‌طور کلی، هدف چنین راهبردی ایجاد عدم قطعیت و بلاتکلیفی در دشمنان، تقویت بازدارندگی و خرید زمان برای توسعه برنامه تسلیحاتی غیرمتعارف در خفا بدون عبور از خط قرمز تا وقت مقتضی است. در این راهبرد، فرض بر این است که شفافیت موجب افزایش احتمال حمله به ایران خواهد شد. مقامات رسمی تاکنون صحبتی از چنین راهبردی نکرده‌اند.

باین‌حال، راهبرد ابهام حرفی جدید و راهبردی نو نیست و در گذشته حداقل توسط عراق، لیبی و کره شمالی استفاده شده است. عراق صدامی این راهبرد را درباره سلاح‌های اتمی، شیمیایی و میکروبی به‌عنوان حربه‌ای برای بازدارندگی و نمایش قدرت در برابر مخالفان داخلی (کردها و شیعیان) و رقایب منطقه‌ای دنبال می‌کرد. عراق که بعد از جنگ کویت ناچار به نابودی بخش عمده توانایی غیرمتعارف خود شده بود، به‌ویژه بعد از ۱۹۹۸ با اخراج بازرسان تسلیحاتی ابهام را بیشتر کرد. صدام بعدها در بازجویی‌های خود اذعان کرد که برنامه سلاح گسترار جمعی فعال نداشته، اما با هدف ایجاد ابهام و بازدارندگی منطقه‌ای به‌طور کامل نیز با بازرسان همکاری نمی‌کرده است. گزارش‌های «گروه بررسی عراق» (ISG) نیز که توسط آمریکا به منظور جست‌وجوی عراق ایجاد شد، مؤید اظهارات صدام است. نتیجه سیاست ابهام عراق این شد که آمریکا و متحدانش فقدان همکاری کامل عراق را دلیل وجود یک برنامه مخفی و پنهان‌کاری قلمداد کردند و آن را مبنای اجماعی بین‌المللی برای حمله به عراق قرار دادند. اما گزارش دولفر، رئیس «گروه بررسی عراق»، به کنگره آمریکا نشان داد که جز مقدار اندکی سلاح شیمیایی، هیچ سلاح غیرمتعارفی در عراق وجود نداشت.

لیبی نیز تا ۲۰۰۳ نوعی سیاست ابهام درباره برنامه‌های تسلیحاتی هسته‌ای، شیمیایی و میکروبی داشت. قذافی ضمن اینکه وجود چنین برنامه‌هایی را قویا تکذیب می‌کرد، اما مخفیانه آنها را دنبال و به نوعی مهم درباره این برنامه‌ها صحبت می‌کرد تا هم از وجود آنها خبر دهد و هم موجب درگیری مستقیم نشود. اما او نهایتاً در دسامبر ۲۰۰۳، هشت ماه بعد از حمله آمریکا به عراق و در پی مذاکرات فشرده با آمریکا و انگلیس، قصد خود مبنی بر برچیدن برنامه تسلیحاتی غیرمتعارف را اعلام کرد. کره شمالی اگرچه در ۱۹۸۵ به ان‌پی‌تی پیوست، اما اجازه بازرسی را تا ۱۹۹۲ نداد. بازرسی‌ها در این سال نشان داد بین برنامه‌های اعلام‌شده و وضعیت موجود تفاوت وجود دارد. کره در ۱۹۹۳ از ان‌پی‌تی خارج شد، اما همچنان مشخص نبود که مقامات کره بلوف می‌زنند یا واقعاً قصد ساخت بمب را دارند. این ابهام اهرم‌هایی را برای کره شمالی فراهم کرد و دریافت امتیازاتی را در چارچوب موافقت‌نامه ۱۹۹۴ ممکن کرد؛ باین‌حال، برنامه هسته‌ای تسلیحاتی همچنان فعال بود و سیاست ابهام همچنان در جریان. سیاست ابهام کره تنها در ۲۰۰۶ و در پی اولین آزمایش اتمی کنار گذاشته شد. دو دلیل برای موفقیت کره می‌توان ذکر کرد: ۱- اجماع وجود داشت که برنامه هسته‌ای کره شمالی هدفی جز بقای رژیم و جلوگیری از حمله نظامی را دنبال نمی‌کرد. ۲- این کشور خارج از منطقه حساس خاورمیانه قرار دارد. درباره ایران نیز برخی از تحلیلگران غربی مدعی نوعی راهبرد ابهام هسته‌ای طی سال‌های اخیر شده و ازجمله به کاهش شمار بازرسان و غیرفعال‌کردن برخی دوربین‌های آژانس و قانون اقدام راهبری برای لغو تحریم‌ها اشاره می‌کنند. اما تأکید جاری بر راهبرد ابهام توسط برخی اصولگرایان بی‌سابقه است. از نظر اینان عدم همکاری با آژانس به همراه ایجاد سایت سوم غنی‌سازی و جایگزینی سانتریفیوژهای IRI با IR6 که در ۲۲ خرداد توسط رئیس و معاون سازمان انرژی اتمی در مقام واکتش به قطع‌نامه جدید شورای حکام اعلام شد، می‌تواند در تئوری ایران را وارد دوره‌ای از پنهان‌کاری کرده باشد. خاصه آنکه آمریکا درباره میزان موفقیت حمله به فردو و نظنز بلاتکلیف است.

سه‌شنبه ۱۷ تیر ۱۴۰۴
۱۲ محرم ۱۴۴۷
۸ جولای ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۵۰
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

شهادت امام مجاهد را تسلیت می‌گوییم

روزنامه

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

جلال چراغ‌پور

پزشکیان در گفت‌وگو با تاکر کارلسون مطرح کرد:

اعتماد شرط بازگشت به مذاکره

گزارش تئیریک را در صفحه ۲ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۸ بخوانید عکس: سپندناکی، شوق

گزارش «شرق» از افزایش گرد و غبار پایتخت و کلان‌شهرهای دیگر ایران و مصوبه‌های قانونی که پشت در اجرا گیر کرده‌اند

تهران؛ خاکستری مایل به طوسی

یادداشت

ضرورت دورکردن آتش جنگ از کشور

احسان هوشمند

گیرد. نباید اقدامات دیپلماتیک تنها از طرف وزیر امور خارجه انجام شود، بلکه تمام ظرفیت‌های کشور زیر نظر وزارت امور خارجه باید در خدمت دستگاه دیپلماتیک کشور قرار گیرد. اینک و در این شرایط حساس، وظیفه دولتمردان و نیز نیروها و تشکل‌های سیاسی، فکری و فرهنگی ایران دوست چیست؟ با یک مثال تاریخی اهمیت این موضوع را یادآور می‌شوم. در سوم شهریور ۱۳۲۰، درحالی‌که دستگاه سیاست خارجی توانست اقدامات سیاسی لازم را برای منصرف‌کردن متفقین انجام دهد، کشورهای انگلستان و شوروی با بهانه واهی ایران را اشغال کردند تا ایران به دلالتی برای انتقال تجهیزات به شوروی سابق مبدل شود. ایران اشغال شد و پادشاه قانونی کشور یعنی رضاشاه از سلطنت برکنار شد. این به‌عنوان یک ایرانی، هرچند که گروهی از ایرانیان از بخشی از اقدامات رضاشاه هم ناراضی باشند، باز می‌توانیم این حق را به متفقین بدهیم که ایران را اشغال و رضاشاه را از

یادداشت

زمین بازی را بزرگ کنیم

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

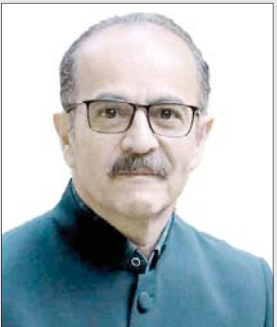
جمعیت کشور زیر خط فقر هستیم و از دست دادن سرمایه‌های مادی و انسانی و مهاجرت نخبگان و... بحرانی که به کاهش توانمندی ملی و تولید ناخالص داخلی منجرشده و کشورمان را به لحاظ درآمد سرانه در رتبه‌های پایین‌تر از نه‌فقط ترکیه، بلکه پایین‌تر از جمهوری آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان قرار داده است. اما راهکارهایی که برای چاره‌جویی این وضعیت ناگوار به کار رفته، از همان جنس سیاست‌های محدودکننده و درون‌گرایانه قبلی است. سیاست‌هایی مانند: منحصردکردن مناسبات و فشارهای مختلفی که کشور به حوزه خارجی خاص (محور شرق، بریکس، شانگهای و...)، سخت‌گیری در ایجاد نهادهای مدنی و تشکل‌های صنفی و مداوم فیلترینگ و تشدید سیاست‌های دستوری و رانت‌زا (قیمت‌گذاری کالاها و خدمات، نرخ ارز و انرژی و...) و حضور سنگین شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و نهادهای دولتی و خصوصی‌ها و فقدان رقابت اقتصادی؛ چنان‌که همچنان در بر همان پاشنه غلبه ملاحظات سیاسی بر منطق اقتصادی و دولت‌زدگی و نفت‌زدگی می‌چرخد: «دستیابی به توسعه اقتصادی، محور اصلی کشور نبوده و به دلیل تنظیم حکمرانی در حوزه مناسبات داخلی و خارجی بر مبنای ملاحظات سیاسی، نتگناها و فشارهای مختلفی بر اقتصاد کشور تحمیل شده است. علاوه بر این، فقدان یک چارچوب شفاف و سازگار سیاست‌گذاری که مبتنی بر علم اقتصاد و مورد اجماع سیاست‌گذاران کشور باشد، منجر به شکل‌گیری سیاست‌گذاری اقتصادی بر مبنای آزمون و خطا شده و... درآمدهای نفتی نیز با تضعیف ارتباط بین عملکرد اقتصادی با سیاست‌های اتخاذشده، امکان یادگیری سیاست‌گذاران را کاهش داده و باعث شده تا کشور در چرخه تکرار سیاست‌های نادرست باقی بماند و... با کوتاه‌مدت‌نگری در عرصه تصمیم‌گیری‌هایی ازجمله به سبب فقدان تحزب، مشکلات ساختاری و بلندمدت اقتصاد ایران لاینحل باقی مانده و بر عمق و وسعت آنها افزوده شود» (مانیفست اقتصادی - اتاق ایران - دکتر برکچیان - خرداد ۱۳۹۷).

۵امده در صفحه

کیوان ساکت در گفت‌وگو با «شرق» از تخریب خانه‌اش در حمله اسرائیلی می‌گوید

من باور دارم باید دوباره ایستاد

۱۲

برگزیده‌ها

معاون وزیر اقتصاد در گفت‌وگو با «شرق» تبعات نبودستن ایران به FATF را توضیح داد
خطر حساب‌های اجاره‌ای برای امنیت کشور

گزارش «شرق» از ماجرای مهاجرت استادان دانشگاه صنعتی شریف به خارج از کشور

چه کسانی از دانشگاه رفتند؟

۱۰

وقتی جهان از بیان حقایق سرب‌از می‌زند

غزه زیر آتش ترامپ در سودای صلح

۵

بیانیه جمعی از اقتصاددانان در واکنش به جنگ اخیر
ضرورت تغییر بنیادین در حکمرانی، دیپلماسی و احیای سرمایه اجتماعی

۴

گفت‌وگوی احمد غلامی با علم صالح

صلح یا نبود جنگ

۶

یادداشت

در ضرورت حزم‌اندیشی دیپلماتیک

غلامرضا فاردبند

تحلیلگر

بعضی از رسانه‌ها و مقامات منطقه و نیز شخص ترامپ از قریب‌الوقوع بودن بازگشت ایران و آمریکا به میز مذاکرات و این بار احتمالاً در اسلو سخن گفته‌اند. نگارنده بر آن نیست که وارد بحث چرایی و چیستی مذاکرات دوماهه ایران و آمریکا شود و آن را به چالش بکشد، که البته پرداختن مستقل به یافتن نواقص و ایرادهای زیرساختی احتمالی در شکل نرم آن است. انجام این مهم با توجه به بدفجرام بودن آنچه تحت نام دیپلماسی القا و تبلیغ شد و از خود تجربه‌ای تلخ و خونین به جای گذاشت، به‌طور مضاعف ضروری به نظر می‌رسد. مقدمتاً معروض می‌دارد که بر کسی پوشیده نیست که بسیاری از هنجارهای حقوقی و روابط بین‌المللی برآمده از اندیشه متفکران و نخبگان غربی است. آنها به مدد هنجارها مبادرت به خلق ادبیات تخصصی مربوطه‌کرده وواژه‌های کاربردی لازم را سکه زده و به زیست‌جهان سیاست وارد کرده‌اند. در سیاست و روابط بین‌الملل دو واژه مذاکره (سیاسی) و دیپلماتیک) و تدابیر اطمینان‌زا (confidence building measures) از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. مذاکره (سیاسی-دیپلماتیک) را گفت‌وگوی بین دوا چند دولت برای دستیابی به توافق بر سر موضوع مورد گفت‌وگو یا فائق‌آمدن بر نقطه نظرات اترافقی راجع به مسئله‌ای اختلافی و یافتن راه‌حلی توافقی، یا به عبارتی مرضی‌طرفینی گفته‌اند.

۵امده در صفحه